

Jaarstukken 2018

Versie: 5.0.0.0.0

5

Omgevingskwaliteit

Omgevingskwaliteit

<i>Programmanummer</i>	5
<i>Commissie</i>	Leefbaarheid en Bereikbaarheid
<i>Portefeuille(s)</i>	Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte Bestuur, Veiligheid en Handhaving Werk, Inkomen, Economie & Cultuur

De missie van het programma Omgevingskwaliteit luidt:

De gemeente Leiden staat voor een stad met een openbare ruimte die schoon, heel en veilig is, waar mensen graag vertoeven en die uitnodigt tot verantwoordelijk gedrag. Zij doet dit samen met alle gebruikers. De gemeente Leiden wil de stad behouden voor toekomstige generaties.

Ontwikkelingen in 2018

Beheer openbare ruimte

Ook in 2018 is gewerkt aan een schone, groenere, leefbare, goed bereikbare en aantrekkelijke leefomgeving die voldoet aan vastgestelde kwaliteitsniveaus en functies zoals bereikbaarheid en toegankelijkheid.

Een belangrijke mijlpaal is de vaststelling van het afvalbeleidskader en het uitvoeringsprogramma afval 2018-2022. Hierin zijn 23 maatregelen uitgewerkt om de vastgelegde beleidsdoelen voor afvalreductie, afvalscheiding en hergebruik te kunnen realiseren.

2018 was ook het laatste jaar van het succesvolle project Samen aan de Slag. Misschien wel de belangrijkste les uit Samen aan de Slag 2016-2018 is dat initiatief nemen in de eigen woonomgeving leuk is, gewaardeerd wordt en leidt tot zwaan-kleef-aan effecten. Een individuele aanvraag leidde vaak tot geveltuinten door de hele straat heen. En in beheer genomen boomspiegels maakten duidelijk aan burens dat de gemeente dit inderdaad toestaat en faciliteert. Op basis van de evaluatie en de opgedane leerpunten, krijgt Samen aan de slag vanaf 2019 een structurele doorstart in de organisatie.

Het vervangen van meerpalen, remmingwerken of houten palen die een brug dragen, is een kostbare aangelegenheid. We passen daarom steeds vaker composiet-harsen bij vervanging toe. Dit voorkomt het weggroten van hout op de waterlijn. De sterkte van dit materiaal is gelijk aan het originele materiaal, heeft eenzelfde uitstraling als hout maar is vele malen goedkoper en heeft een levensduur van ca. 30 jaar. Bovendien worden hiermee twee beleidsdoelen gediend. Het betreft namelijk een innovatief product waardoor het beheer ook duurzamer ingestoken wordt. Remmingwerken e.d. worden namelijk gemaakt van tropisch hardhout. Door het toepassen van dit composietmateriaal is kan boskap één cyclus overslaan. In 2018 zijn op enkele plekken in de binnenstad slimme afvalbakken, voorzien van een sensor, geïntroduceerd. Deze maken gebruik van het door de gemeente aangelegde netwerk voor de uitwisseling van data. Niet alleen belt de afvalbak in als hij bijna vol is (net als bij een ondergrondse restafvalcontainer), maar ook levert de sensor een schat aan gegevens op die veel vertellen over het gebruiksprofiel van de afvalbakken.

Ook is hard gewerkt aan het slim/lean organiseren van het proces Meldingen Openbare Ruimte met een aantal mooie concrete resultaten als gevolg. We zijn blij dat als belangrijk resultaat de doorlooptijd van de meldingen substantieel is verkort. Bijkomende winst is dat het gemiddeld aantal openstaande meldingen ook flink is verlaagd. Ook aan efficiency is gewerkt; bijvoorbeeld de meldingen openbare verlichting. De melder kan sinds 1 januari 2019 een storing rechtstreeks bij de aannemer melden via het systeem "Moon". Dit heeft zowel voor de melder als de gemeente veel voordelen. Geen dubbel werk (overtikken) meer door gebruik van verschillende systemen en de melder kan via Moon direct zien of er al een zelfde melding gemaakt is door een andere burger en ziet ook direct wat de status van de melding is. Een melding komt hiermee direct op de juiste plek waardoor

de afhandeling ook sneller wordt. De samenwerking binnen de zogenaamde keten van de MOR meldingen is flink verbeterd tussen alle teams die bij het proces betrokken zijn.

Klimaatadaptatie, biodiversiteit en vergroening

In het beleidsakkoord 'Samen maken we de Stad' heeft het College heldere ambities uitgesproken over het klimaatneutraal, groen en circulair maken van de stad. Hier zijn we in 2018 hard mee aan de slag gegaan.

In 2018 is het uitwerkingsplan Groene Hoofdstructuur vastgesteld door het college en zijn de eerste projecten, zoals het maken van ecologische oevers in Park Kweeklust en de stadsrand Stevenshof geïnitieerd. Het uitwerkingsplan draagt bij aan een verbetering van de ruimtelijke en biodiverse kwaliteit, klimaatbestendigheid en de recreatieve mogelijkheden van Leiden. De opening van het wandelroutenetwerk in 2018 ondersteunt het recreatieve netwerk en maakt het buitengebied van Leiden bereikbaar.

De inhoud van de concept klimaatadaptatiestrategie zal opgenomen worden in de startnotitie klimaatadaptatie en vergroenen, die in de eerste helft van 2019 opgesteld zal worden.

Vooruitlopend daarop is in 2018 het Integraal Waterketenplan 2019-2023 voor bestuurlijke vaststelling aangeboden. De waterketen staat hierin centraal van productie van drinkwater tot verwerking van afvalwater.

Een plan voor en door acht organisaties opgesteld binnen de samenwerking in de waterketen: gemeenten Wassenaar, Voorschoten, Zoeterwoude, Leiderdorp, Oegstgeest en Leiden, Drinkwaterbedrijven Dunea en Oase, en het Hoogheemraadschap van Rijnland. Aan de hand van dit plan wordt de samenwerking in de regio de komende jaren verder vorm gegeven. Een belangrijke wijziging van dit plan is om ook bij vervanging en herinrichting in principe te kiezen voor de aanleg van een gescheiden stelsel; afvalwater en hemelwater afvoeren via een aparte buis. Dit maakt de openbare ruimte klimaatrobuuster en leidt tot minder overstortingen van vuil water op het oppervlaktewater wat de waterkwaliteit weer ten goede komt.

In 2018 is het verbeterplan bomen afgerond en zijn de nadere regels van de bomenverordening gewijzigd door het college. Door deze aanpassing kunnen middelen in het bomenfonds sneller besteed worden en is de procedure voor de Groene Kaart gewijzigd. Vervolgens zijn alle individueel beheerde bomen geïnventariseerd op basis van zes waarde criteria voor bomen. Op basis van deze inventarisatie kan in 2019 de Groene Kaart van Leiden worden aangepast. In 2018 is Leiden tenslotte partner geworden van het IVN bij het realiseren van Tiny Forests en is het voornemen vier minibosjes in de stad te realiseren bekrachtigd in een samenwerkingsovereenkomst met het IVN.

Tussen eind 2018 en half 2019 wordt gewerkt aan strategische documenten, die waar relevant onderling worden afgestemd: het gaat om de stresstest met risicodialog en een voorstel voor maatregelen, de nota Groene Kansenkaart, het ecologisch netwerk voor Leiden en de visie stadslandbouw. Daarmee krijgen we voor de komende jaren belangrijke kaders en een set concrete maatregelen voor vergroening, klimaatadaptatie, biodiversiteit en gebruik van het groen. In 2018 vond in Leiden de landelijke dag van de stadslandbouw plaats. Ook is het de bedoeling bij de besluitvorming (kaderbrief) helderheid te geven over de financiële middelen die nodig is en beschikbaar zijn voor de genoemde maatregelen.

Vanuit Stedelijke Ontwikkeling wordt dagelijks gewerkt aan de (door)ontwikkeling van onze stad. Stedelijke Ontwikkeling initieert in dat kader vele projecten. Er is veel winst te behalen wanneer Beheer en Stedelijke Ontwikkeling hun projecten zoveel mogelijk bundelen (afhankelijk van locatie en planning).

We ontwerpen nu al biodivers en klimaatadaptief en monitoren het effect van de vele verschillende inrichtingsmaatregelen. Daarnaast houden we bij het ontwerp van de ondergrondse ruimte (profielen) rekening met toekomstige ligging van warmteleidingen. Uitgangspunt van klimaatadaptief werken is dat het resulteert in minder verharding en meer groen. In 2018 is bovenstaande werkwijze al toegepast in Leiden Zuidwest in de wijken Gasthuis en Haagweg Zuid waar niet alleen klimaatadaptieve maatregelen geïmplementeerd zijn maar ook rekening gehouden wordt met de ruimtereservering van het nog aan te leggen warmtenet.

In de binnenstad is de ontwikkeling van het Singelpark in volle gang: er is een botanische route geopend en de uitvoering van de nieuwe bruggen staat op het punt om te beginnen.

Vanuit het programma Duurzaamheid is de groene dakensubsidie uitgebreid naar bedrijven. Zo heeft onder meer bedrijfsverzamelgebouw PLNT een groen dak kunnen realiseren. Binnen het SPONGE project is een bijdrage geleverd aan de realisatie van het eerste polderdak in de duurzaamste kilometer, op de Lorentz en is voor het Noorderkwartier de Nota van Uitgangspunten Klimaatbestendige openbare ruimte Noorderkwartier Oost vastgesteld, in nauwe samenwerking met de bewoners. De strategische samenwerkingsagenda Water 2019-2022 is opgesteld en in maart 2019 vastgesteld.

Naast stedelijke projecten participeert Leiden in het Hart van Holland en de Leidse Ommelanden aan diverse regionale visies en projecten, zoals de herinrichting van het Valkenburgsemeer, Klinkerbergerplas en de Kagerzoom. Binnen het Hart van Holland en Holland Rijnland is in 2018 een start gemaakt met de Visie Natuurlijke leefomgeving.

Duurzaamheid

Eind 2015 is het Programma Duurzaamheid volop van start gegaan met in totaal 16 doelen, zoals meer energie besparen, duurzame energieopwekking, minder (zwerf-) afval, waterbestendige stad, meer groen en minder autoverkeer. Het Programma Duurzaamheid was de afgelopen jaren gericht op bewustwording en

kennisontwikkeling. Inmiddels is duurzaamheid veel meer een vanzelfsprekend onderwerp in de samenleving geworden. We gaan van pilotprojecten over naar regulier beleid, regelgeving en realisatie. Daarom hebben wij besloten om per 1 januari 2019 duurzaamheid zo veel mogelijk een vanzelfsprekend onderdeel te laten zijn van de gemeentelijke bedrijfsvoering en reguliere beleidsuitvoering. Dit impliceert dat kosten uit reguliere budgetten komen. Het bestaande Programma Duurzaamheid draagt kennis, ervaring en doorlopende activiteiten over aan deze drie opgaven (energie, klimaat en vergroening en circulaire economie) en vervalt daarmee als organisatorisch sturingsinstrument. Duurzame mobiliteit vormt de vierde duurzaamheidsopgave, maar staat los van deze organisatorische wijziging. Vanaf 1 januari 2019 werken we vanuit drie concrete duurzaamheidsopgaven met elk een bestuurlijk opdrachtgever. Deze zijn van groot belang voor de toekomst van Leiden en ze behoren tot de topprioriteiten van ons college. De drie duurzaamheidsopgaven kennen elk een eigen aansturing. Het zijn in aard verschillende opgaven, met onder meer verschillende stakeholders, verschillen in mogelijke rolneming van de gemeente en verschillende geldstromen. Tegelijk zullen we de drie opgaven in samenhang met elkaar en met duurzame verstedelijking en duurzame mobiliteit vormgeven. De coördinerend wethouder hiervoor is de wethouder Duurzaamheid, Mobiliteit & Beheer Openbare Ruimte.

1. Energietransitie

Het lange-termijndoel voor onze energietransitie is dat de stad in 2050 klimaatneutraal is. Onze afhankelijkheid van fossiele brandstoffen als olie en aardgas gaan we in de komende decennia radicaal terugbrengen. Hierbij passen we de “trias energetica” toe: zo veel mogelijk energie besparen, zo veel mogelijk duurzame energie gebruiken en zo min mogelijk fossiele energie verloren laten gaan. Om de doelstelling voor energietransitie te kunnen behalen is ingezet op drie uitvoeringslijnen (energiebesparing; opwekking van duurzame energie; toewerken naar een aardgasvrije stad). De doelstellingen voor de energietransitie in Leiden zijn vastgelegd in het Programma Duurzaamheid (2015), de Leidse warmtevisie (2017) en het energieakkoord Holland Rijnland (2017).

2. Klimaatadaptatie en vergroening

We nemen maatregelen waarmee we de stad wapenen tegen de gevolgen van klimaatverandering (“klimaatadaptatie”) en we maken Leiden zichtbaar groener. Leiden en de Leidenaren willen we goed beschermen tegen schade door wateroverlast, overstromingsgevaar en hitte. Dat doen we door klimaatadaptatie: het aanpassen van onze leefomgeving aan extremere weersomstandigheden om schadelijke effecten en gevaarlijke situaties tegen te gaan. De inzet voor klimaatadaptatie gaat hand in hand met de inzet voor vergroening. Vergroening sluit goed aan bij het streven naar een veilige, gezonde en aantrekkelijke leefomgeving en past ook goed bij klimaatadaptatie.

3. Circulaire economie

“Leiden is circulair in 2050” met deze quote onderschrijft Leiden de nationale ambitie. We gaan van bezit naar delen: niet het hebben van een auto, een huis of een lamp voorop, maar de functie ervan: vervoer, wonen of verlichting. Het eerste nationale doel is 50% minder verbruik van primaire grondstoffen (mineraal, fossiel en metalen) in 2030. In 2050 gebruiken we alleen nog duurzaam geproduceerde, hernieuwbare of algemeen beschikbare grondstoffen en we laten zo weinig mogelijk afval achter. Belangrijke maatregelen om deze doelen te bereiken zijn slim ontwerp zodat minder grondstoffen nodig zijn en later minder afval ontstaat, bewust gebruik (producten die langer meegaan), meer en beter hergebruik (afval als grondstof) en bewuster consumeren onder het motto “reduce, re-use, recycle”. Ook hebben we hoge verwachtingen van de overstap van aanschaf van consumptiegoederen (zoals een lamp) naar het afnemen van diensten (zoals verlichting). Zo’n overstap geeft producenten een veel sterkere prikkel om producten te ontwikkelen die lang meegaan.

4. Duurzame mobiliteit

Het gaat goed met Leiden. Steeds meer mensen willen hier wonen, werken, studeren, onze winkels, theaters, musea bezoeken. Dat is goed nieuws, maar levert problemen op voor de leefbaarheid als iedereen met de auto komt of voor de deur wil parkeren. We willen immers ook meer ruimte voor groen, een betere luchtkwaliteit, minder geluidsoverlast. Daarom zetten we in deze compacte stad de fiets en de voetganger op één. Onder “duurzame mobiliteit” verstaan we het duurzamer maken van verkeersbewegingen, bijvoorbeeld met bevorderen van deelauto’s, en het beperken van de behoefte aan autobewegingen, bijvoorbeeld door bouwprojecten af te stemmen op de aanwezigheid van openbaar vervoer en nabijheid van voorzieningen. Uitbreiding van het autoluwe gedeelte van de binnenstad hoort hier ook bij, net als verbetering en uitbreiding van fiets-, wandel- en OV-routes. De geactualiseerde mobiliteitsnota geeft richting aan projecten als een autoluwe binnenstad, fiets op één en duurzame vervoermiddelen(projecten).

Voor een uitgebreidere toelichting zie Paragraaf 2.3.15 Bijzonder Programma Duurzaamheid.

Beleidsterrein 5A Verharde openbare ruimte

Doelen en prestaties bij 5A Verharde openbare ruimte

Doel	Prestatie	
5A1 Schoon, heel en veilig	5A1.1 Ontwikkelen beleid openbare ruimte	✓
	5A1.2 Openbare ruimte projecten programma Binnenstad	⚡
	5A1.3 Beheren openbare ruimte	✓
	5A1.4 Inzamelen huishoudelijk afval	✓
	5A1.5 Beheren contracten buitenreclame	✓
	5A1.6 Handhaven gebruik openbare ruimte	✓

5A1.2 Openbare ruimte projecten programma Binnenstad

Een aantal projecten heeft wat vertraging opgelopen. De projecten Singelparkpromenade, de openbare ruimte projecten in het stationsgebied en de Steenstraat worden aangepakt na vaststelling van de nieuwe mobiliteitsvisie. De uitvoering van de Centrumroute (waaronder deelprojecten Hogewoerd en Kaardesteeg) loopt uit qua planning. Het Havenplein wordt pas aangepakt na het gereedkomen van de parkeervisie. De projecten Morsstraat/Haarlemmerstraat/Haven, Herenstraat en Koepoortsbrug zijn volgens planning gerealiseerd.

5A1.3 Beheren openbare ruimte

Voor het meerjarig investeringsprogramma Wegen wordt de planning niet gehaald. Dit ligt aan de complexiteit van de projecten Gasthuiswijk en Haagweg-Zuid, waar een integrale aanpak wordt gevraagd, samen met de energietransitie en de klimaatadaptatie. Ook het groot onderhoud aan het project Houtkwartier kan nog niet worden uitgevoerd omdat eerst de ontwikkelwerkzaamheden gereed moeten zijn. Indien het groot onderhoud voorafgaand hieraan wordt uitgevoerd, rijdt het zware werkverkeer vervolgens gedurende de bouwwerkzaamheden de net aangelegde verharding weer kapot en kan het na afloop overnieuw gedaan worden. Dit is niet doelmatig. Een eerst mogelijke start wordt eind 2019 verwacht. Verder liften een aantal investeringen mee met programma bereikbaarheid en programma binnenstad, waar we afhankelijk zijn van de voortgang in deze projecten.

Effectindicatoren bij 5A Verharde openbare ruimte

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2018	Bron
	2015	2016	2017	2018		
Doel 5A1 Schoon, heel en veilig						
5A1.a Rapportcijfer onderhoud openbare ruimte	6,9	-	7,0	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.b Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' zwerfvuil ervaart	47%	-	43%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.c Gemeten kwaliteitsniveau 'zwerfvuil'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.d Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' hondenpoep ervaart	36%	-	33%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.e Gemeten kwaliteitsniveau 'hondenpoep'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.f Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' onkruid ervaart	28%	-	25%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.g Gemeten kwaliteitsniveau 'onkruid'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.h Percentage inwoners dat 'behoorlijk wat' tot 'zeer ernstig' drijfvuil ervaart	29%	-	25%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.i Gemeten kwaliteitsniveau 'drijfvuil'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte
5A1.j Percentage inwoners dat het onderhoud van straten en wegen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	63%	-	67%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.k Gemeten kwaliteitsniveau 'verharding'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2018	Bron
	2015	2016	2017	2018		
5A1.l Percentage inwoners dat het onderhoud van straatmeubilair als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	65%	-	66%	-	-	Stads- en wijkenquête*
5A1.m Gemeten kwaliteitsniveau 'straatmeubilair'	B			B	B	Beleidsmeting openbare ruimte

* De Stads- en wijkenquête wordt alleen in de oneven jaren gehouden.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidsterrein 5B Openbaar water

Doelen en prestaties bij 5B Openbaar water

Doel	Prestatie	
5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit	5B1.1 Ontwikkelen beleid waterkwantiteit en waterkwaliteit	✓
	5B1.2 Beheren openbaar water en riolering	✓
5B2 Recreatieve waarde water vergroten	5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water	⚠
	5B2.2 Exploiteren havens en waterwegen	✓
	5B2.3 Behandelen ligplaatsvergunningen	✓
	5B2.4 Handhaven gebruik openbaar water	✓

5B2.1 Ontwikkelen beleid gebruik openbaar water

De verordening rond de Historische havens is nog niet afgerond. Dit heeft te maken met het afstemmen van ambities rond de historische kwaliteit van het water in Leiden. Het proces loopt en zal medio 2019 tot besluitvorming leiden. In 2018 is prioriteit gegeven aan het vaststellen van en uitwerking geven aan de Bedrijfs- en Pleziervaartuigenverordening en zal de opdracht rond woonboten en oevers in 2019 worden opgepakt.

Effectindicatoren bij 5B Openbaar water

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2018	Bron
	2015	2016	2017	2018		
Doel 5B1 Waterkwantiteit op orde en verbeteren waterkwaliteit						
5B1.a Percentage inwoners dat het onderhoud van watergangen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	66%	-	66%	-	-	Stads- en wijkenquête*
Doel 5B2 Recreatieve waarde water vergroten						
5B2.a Rapportcijfer door Leidenaren voor de recreatieve kwaliteit van groen en water in Leiden	7,0	-	7,1	-	-	Stads- en wijkenquête*

* De Stads- en wijkenquête wordt alleen in de oneven jaren gehouden.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidssterrein 5C Openbaar groen

Doelen en prestaties bij 5C Openbaar groen

Doel	Prestatie	
5C1 Behoud van de kwaliteit van het openbaar groen	5C1.1 Doorontwikkelen beleid groen	✓
	5C1.2 Renoveren en herinrichten parken	⚡
	5C1.3 Beheren openbaar groen	✓
	5C1.4 Behandelen kapvergunningen	✓
5C2 Verbeteren kwaliteit en vergroten recreatieve waarde openbaar groen	5C2.1 Ontwikkelen en uitvoeren beleid dierenwelzijn en biodiversiteit	✓
	5C2.2 Opvang zwerfdieren	✓
	5C2.3 Ontwikkelen en uitvoeren beleid regionaal groen	✓
	5C2.4 Uitvoeren ontwikkelplan Oostvlietpolder	⚡
	5C2.5 Aanleggen Singelpark	⚡

5C1.1 Doorontwikkelen beleid groen

Er is in 2018 hard gewerkt aan de groene kansen kaart die potentiële omvormingslocaties, van verharding naar groen, in beeld brengt. De kaart wordt in 2019 voor vaststelling aangeboden. Locaties kunnen variëren van een stoep tot een plein. Er wordt voor de uitvoering geprioriteerd op basis van ontwikkelingen in de stad of aan de hand klimaatstresstesten. Hierdoor wordt de stad groener gemaakt en daarmee duurzamer.

5C1.2 Renoveren en herinrichten parken

De uitvoering van de renovatie van het Van der Werfpark is vertraagd door de uitvoering van de Garenmarkt. De herinrichting van de Bernardkade wordt gekoppeld aan het vervangen van de riolering in het Noorderkwartier-oost binnen het SPONGE project en zal daardoor eveneens later worden uitgevoerd.

5C1.3 Beheren openbaar groen

Door de stormen en droogte in 2018 is meer onderhoud uitgevoerd dan normaal. Ook wordt ons bomenbestand steeds ouder. Dat is positief. De keerzijde is echter wel dat oude bomen steeds meer aandacht nodig hebben. Dat leidt tot meer veiligheidscontroles (kortere intervallen) en meer ingrepen om deze bomen veilig te houden.

5C2.4 Uitvoeren ontwikkelplan Oostvlietpolder

De fasen 1 en 2 zijn afgerond. Voor de uitvoering van fase 3 zal een wijziging van het toetsingskader Oostvlietpolder worden voorgelegd aan de raad. In deze wijziging zal het fietspad niet meer middendoor de weilanden lopen. Dit biedt betere kansen voor de weidevogels in de Oostvlietpolder en maakt een doorlopende aansluiting op de Kruishereweg mogelijk.

5C2.5 Aanleggen Singelpark

In het algemeen is het project goed op koers, maar door diverse redenen is in een aantal deelprojecten vertraging opgetreden.

- Singelroute: afronding van dit deelproject wordt gerealiseerd met de plaatsing van de parkpoorten in het eerste kwartaal van 2019. Als gevolg van nauwe afstemming met de Adviescommissie Ruimtelijke Kwaliteit en vervolgens een proefplaatsing, vertraagde de definitieve productie en daarna plaatsing van de poorten.
- Energiepark: Voor dit project werd in 2016 een uitvoeringsbesluit vastgesteld, maar in verband met nieuwe ontwikkelingen en afhankelijkheden in het gebied, zoals de aanleg van de warmteronde en de initiatieven uit de markt en de stad voor een gebiedsontwikkeling, kon de uitvoering nog niet starten. Als hier meer duidelijkheid over is zal de verdere uitvoering van het Energiepark van deze gebiedsontwikkeling deel gaan uitmaken. Het onderdeel Ambachtsplein, ook onderdeel van het Energiepark, kan wel uitgevoerd worden. In 2019 wordt dit onderdeel uitgevoerd en opgeleverd.
- Bruggen: het uitvoeringsbesluit is in 2017 vastgesteld. Daarna is het aanbestedingstraject doorlopen. Het werk is begin 2018 gegund. De aannemer heeft door technische complexiteit en de binnenstedelijke context meer tijd nodig dan werd voorzien. De bruggen worden volgens de aannemer met een aangepaste planning na de zomer 2019 uitgevoerd en in 2020 wordt de laatste brug opgeleverd.
- Blekerspark: de aanbesteding start in het eerste kwartaal van 2019 en de uitvoering start dan direct na de bouwvak. Voor de technische uitwerking van het definitief ontwerp was meer tijd nodig waardoor de planning is doorgeschoven.
- Ankerpark: door een lange periode van onduidelijkheid over de mate van bodemvervuiling en onderzoek naar de juiste aanpak heeft het project vertraging opgelopen. Eind 2018 kwam hier duidelijkheid over en kon het project verder uitgewerkt worden. Naar verwachting wordt een uitvoeringsbesluit in de tweede helft van 2019 voorgelegd en start de uitvoering eind 2019.

- Katoenpark/Lakenpark: Dit project heeft vertraging opgelopen als gevolg van een participatietraject, waarop een pauze is ingelast. Het project werd in september 2018 weer herstart. Naar verwachting wordt de tweede helft van 2019 een uitvoeringsbesluit voorgelegd aan de raad en start de uitvoering nog in 2019.
- De deelprojecten Verbinding Singelpark-Hortus botanicus en Arsenaalplein staan 'on hold' in afwachting van de medewerking van de Hortus aan de verbinding Singelpark-Hortus en de planvorming Humanities Campus voor het deelproject Arsenaal.

Effectindicatoren bij 5C Openbaar groen

Effectindicator	Realisatie				Streefwaarde 2018	Bron
	2015	2016	2017	2018		
Doel 5C1 Behoud van de kwaliteit van het openbaar groen						
5C1.a Percentage inwoners dat het onderhoud van groen als 'uitstekend' of 'goed' beoordeelt	72%	-	73%	-	72%	Stads- en wijkenquête*
Doel 5C2 Verbeteren kwaliteit en vergroten recreatieve waarde groen						
5C2.a Rapportcijfer recreatieve kwaliteit van groen en water in de omgeving van Leiden*	7,6	-	7,7	-	7,6	Stads- en wijkenquête*

* De Stads- en wijkenquête wordt alleen in de oneven jaren gehouden.

Een overzicht van realisatie- en streefwaarden van de indicatoren (ook uit vorige begrotingen) staat op [LeideninCijfers](#).

Beleidsterrein 5D Duurzaamheid

Doelen en prestaties bij 5D Duurzaamheid

Doel	Prestatie	
5D1 Leiden duurzame stad	5D1.1 Ontwikkelen duurzaamheidsbeleid	✓
	5D1.2 Uitvoeren geluidsanering	✓
	5D1.3 Uitvoeren bodemsanering	✓
	5D1.4 Uitvoeren duurzaamheidsbeleid	✓

Toelichting op prestaties

De prestaties zijn volgens planning gerealiseerd. Voor meer informatie over de herijking van programma duurzaamheid zie de Paragraaf 2.3.15 Bijzonder programma duurzaamheid.

Verbonden partijen

Omgevingsdienst West-Holland (ODWH)	
Motieven en doelen deelname GR	Uitvoering van de wettelijke taken zoals de vergunningverlening en handhaving van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (m.n. bouwstoffenbesluit), en advisering van de deelnemende gemeenten en de provincie Zuid-Holland bij de uitvoering van hun taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid.
Realisatie doelstellingen en prestaties 2018	De gemeenschappelijke regeling Omgevingsdienst West-Holland (ODWH) voerde in 2018 de wettelijke milieutaken uit zoals de vergunningverlening en handhaving van de Wet milieubeheer en de Wet bodembescherming (m.n. bouwstoffenbesluit). De ODWH adviseerde de gemeente bij de uitvoering van haar taken, zoals ruimtelijke planvorming en verkeersbeleid. Voor geluid, luchtkwaliteit, bodem en externe veiligheid voerde de Omgevingsdienst het beleid uit voor de gemeente Leiden.

Belangrijkste bestuurlijke mijlpalen 2018	De Omgevingsdienst heeft het Actieplan Omgevingslawaaï 2018-2023 opgesteld. Nadat het actieplan door het college is vastgesteld is het de inspraakperiode ingegaan. Met het oog op de geplande transformatie van een deel van het bedrijventerrein aan de Rooseveltstraat naar een gemengd gebied met wonen en werken, is door de Omgevingsdienst een onderzoek naar de benutte milieu-/geluidruimte uitgevoerd. Het onderzoek is bedoeld om eventuele knelpunten ten behoeve van de transformatie in een zo vroeg mogelijk stadium te kunnen vaststellen. In 2018 is in beeld gebracht in hoeverre de vergunningen van de GGO-bedrijven (bedrijven die met genetisch gemodificeerde organismen werken op het Bio Science Park), voldoen aan de huidige eisen en richtlijnen. Dat bleek niet overal het geval te zijn. In vervolg hierop is gewerkt aan het aanpassen van deze vergunningen. In 2018 vonden 70 geluidmetingen plaats naar aanleiding van klachten en de controle van lopende dwangsommen en zijn 128 geluidmetingen verricht bij evenementen (waaronder 3 oktober). De raad heeft na de raadscommissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid van 28 juni 2018 aangegeven een positieve zienswijze in te dienen op de begroting 2019 van de ODWH. Dit is formeel bekrachtigd in de raadsvergadering van 12 juli 2018. Het Algemeen Bestuur heeft n.a.v de zienswijzen de begroting vastgesteld. De jaarstukken 2017 van de Omgevingsdienst zijn ter informatie aan gemeenteraad gezonden. Inhoudelijk is de raad geïnformeerd door het college indien er op dossierniveau aanleiding was om dat te doen. Stukken die ter besluitvorming zijn voorgelegd aan het AB zijn voorbereid door het DB. Deelnemende gemeenten zijn vooraf geraadpleegd via ambtelijke voorportalen. De leden van het AB (waaronder een raadslid van de gemeente Leiden) ontvingen een annotatie van de agenda van alle AB vergaderingen. Het raadslid informeerde de leden van de Raadscommissie Leefbaarheid en Bereikbaarheid over relevante stukken op de AB vergadering.
Bijdrage 2018	In opdracht van programma Duurzaamheid zijn aanvullende werkzaamheden door de Omgevingsdienst West Holland uitgevoerd. Het betreft de uitvoering van duurzaamheidssubsidie en duurzaamheidsleningen. De kosten hiervoor zijn gedekt uit de duurzaamheidsagenda. Daarnaast heeft de gemeente Leiden minder (advies)uren afgenomen dan begroot en zijn minder kosten gemaakt met betrekking tot milieucommunicatie, handhavings- en onderzoekskosten.
Voor eigenaarsrol, zie paragraaf verbonden partijen	

Kaderstellende beleidsstukken

In 2018 zijn de volgende kaderstellende beleidsstukken vastgesteld:

- RV 18.0105 Uitvoeringsbesluit Haarlemmerweg
- RV 18.0114 Verordening op de heffing en invordering van binnenhavengeld 2019
- RV 18.0102 Verordening op de heffing en invordering van precariobelasting 2019
- RV 18.0101 Verordening op de heffing en invordering van rioolheffing 2019
- RV 18.0100 Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing 2019
- RV 18.0090 Actieplan Omgevingslawaaï 2019 – 2023
- RV 18.0067 Zienswijze Begroting 2019 en Meerjarenraming 2020-2022 Omgevingsdienst West-Holland
- RV 18.0034 Deelverordening subsidiering wijk- en buurtinitiatieven
- RV 18.0051 Technische wijzigingen Wegsleeverordening Leiden 2014
- RV 18.0063 Aanwijzing leden Algemeen bestuur Gemeenschappelijke Regeling Omgevingsdienst West Holland
- RV 18.0017 Bedrijfs- en Pleziervaartuigenverordening Leiden 2017
- RV 18.0022 Instellen Duurzaamheidsfonds Leiden voor ondernemers en maatschappelijke organisaties
- RV 17.0118 Afval beleidskader 2018-2022
- RV 18.0016 Uitvoeringsbesluit Herinrichting Blekerspark, deelproject Singelpark
- RV 18.0013 Programma Duurzaamheid: Verordening tot wijziging van de Subsidieverordening Duurzaamheidsfonds 2015-2018
- RV 18.0012 Programma Duurzaamheid: Verordening tot wijziging van de Subsidieverordening Groene daken 2016-2017
- RV 17. 0109 Kaderbesluit Openbare Ruimte projecten Binnenstad - (gedeelte) Oude Herengracht, Havenplein, kruising Herenstraat-Zoeterwoudsesingel (Koepoorstbrug), Ir. Driessenstraat-Oosterkerkstraat en Herenstraat
- RV 17.0116 Aanvraag rijksbijdrage voor het uitgevoerde project 'beveiligd baggeren van de Rijn rondom de Vinkbrug in Leiden'.
- RV 17.0106 Uitvoeringsbesluit Herinrichting Centrumroute fase 2, tracé deel Hooigracht

Programmabudget

Omgevingskwaliteit bedragen x € 1.000,-		Rekening 2017	Begroting 2018	Wijziging Begroting	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018	Verschil 2018
Verharde openbare ruimte	Lasten	35.078	35.823	202	36.024	35.642	382
	Baten	-16.865	-16.302	-598	-16.900	-17.331	431
Saldo		18.214	19.521	-397	19.124	18.311	814
Openbaar water	Lasten	7.463	7.738	-222	7.516	7.425	91
	Baten	-6.937	-6.892	-196	-7.089	-9.764	2.675
Saldo		525	845	-418	427	-2.339	2.766
Openbaar groen	Lasten	7.293	7.174	376	7.550	7.567	-17
	Baten	-797	-89	-420	-509	-1.120	611
Saldo		6.497	7.085	-43	7.042	6.447	594
Duurzaamheid	Lasten	7.240	5.490	1.341	6.832	6.936	-105
	Baten	-919	-28	-53	-81	-578	498
Saldo		6.321	5.462	1.289	6.751	6.358	393
Programma	Lasten	57.075	56.225	1.697	57.923	57.571	352
	Baten	-25.517	-23.312	-1.267	-24.578	-28.794	4.215
Saldo van baten en lasten		31.557	32.913	431	33.344	28.777	4.567
Reserves	Toevoeging	643	283	946	1.229	1.229	0
	Onttrekking	-6.409	-1.884	-2.276	-4.159	-3.420	-739
Mutaties reserves		-5.767	-1.601	-1.329	-2.930	-2.191	-739
Resultaat		25.790	31.313	-898	30.414	26.586	3.828

Reserves programma 5 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2017	Begroting 2018	Wijziging Begroting	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018	Verschil 2018
Reserve asbestsanering (P5)	Toevoeging	282	106	0	106	106	0
	Onttrekking	-176	0	0	0	0	0
Saldo		106	106	0	106	106	0
Reserve groen Oostvlietpolder	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-5	0	0	0	0	0
Saldo		-5	0	0	0	0	0
Reserve groene singels	Toevoeging	150	0	251	251	251	0
	Onttrekking	-409	0	-381	-381	-115	-266
Saldo		-259	0	-130	-130	136	-266
Reserve ontsluiting van groengebieden	Toevoeging	0	0	695	695	695	0
	Onttrekking	-109	0	-156	-156	-146	-10
Saldo		-109	0	539	539	549	-10
Reserve duurzaamheidsfondsen	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-3.192	-1.259	-659	-1.918	-1.871	-47
Saldo		-3.192	-1.259	-659	-1.918	-1.871	-47
Reserve klimaatmaatregelen	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	0	0	-59	-59	0	-59

Reserves programma 5 bedragen x € 1.000,-		Rekening 2017	Begroting 2018	Wijziging Begroting	Begroting 2018 na wijziging	Rekening 2018	Vershil 2018
Saldo		0	0	-59	-59	0	-59
Res. Leefbaarh.projecten in de wijken P5	Toevoeging	211	177	0	177	177	0
	Onttrekking	-324	-118	-236	-354	-354	0
Saldo		-114	58	-236	-178	-178	0
Reserve gsb-middelen ISV/EZ P5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-172	0	-410	-410	-164	-246
Saldo		-172	0	-410	-410	-164	-246
Reserve programma binnenstad P5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-1.492	-286	-19	-305	-282	-23
Saldo		-1.492	-286	-19	-305	-282	-23
Reserve stedelijke ontwikkeling P5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-344	-220	-356	-576	-487	-88
Saldo		-344	-220	-356	-576	-487	-88
Reserve parkeren P5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-11	0	0	0	0	0
Saldo		-11	0	0	0	0	0
Reserve verv.inv. maatschappelijk nut P5	Toevoeging	0	0	0	0	0	0
	Onttrekking	-174	0	0	0	0	0
Saldo		-174	0	0	0	0	0
Totaal	Toevoeging	643	283	946	1.229	1.229	0
	Onttrekking	-6.409	-1.884	-2.276	-4.159	-3.420	-739
Reserves programma 5		-5.767	-1.601	-1.329	-2.930	-2.191	-739

Toelichting op beleidsterreinen met financiële afwijkingen (op de lasten en/of baten) > € 250.000

Algemeen

Het positieve resultaat binnen het programma Omgevingskwaliteit bedraagt bijna € 4 miljoen. Dit voordeel is voor een bedrag van € 2,85 miljoen incidenteel omdat door de komst van het nieuwe rioleringsplan (IKWP) een incidentele vrijval plaats vindt uit de voorziening toekomstige investeringen riolering. Zie toelichting hieronder bij beleidsterrein Openbaar Water.

Beleidssterrein verharde openbare ruimte

Kabels en leidingen

Kabelexploitanten hebben minder werk aan kabels en leidingen uitgevoerd dan verwacht. Hierdoor zijn er minder opbrengsten gerealiseerd (een nadeel van € 47.000). Daartegenover zijn er ook minder kosten gemaakt (een voordeel van € 111.000).

In 2016 en 2017 zijn degeneratie gelden als vooruit ontvangen post voor in totaal € 273.000 op de balans gezet. Deze gelden waren bedoeld om de kosten te dekken van versneld onderhoud of vervanging als gevolg van het openbreken van de openbare ruimte voor plaatsing kabels en leidingen. In de praktijk wordt het onderhoud uitgevoerd met de beschikbare middelen binnen het beheerplan. De balanspost is daarom in 2018 afgewikkeld waardoor er een eenmalig voordeel ontstaat van € 273.000.

Bruggen en Viaducten

In de raming voor het versterken van de Bostelbrug is rekening gehouden met de inzet van verkeersregelaars gedurende 6 weken en dat de brug een periode afgesloten zou worden. Uit het oogpunt van bereikbaarheid bleek in een later stadium dat de brug open gehouden moest worden voor het busverkeer. Hierdoor zijn in werkelijkheid gedurende 61 dagen verkeersregelaars ingezet. Dit leidt tot een nadeel van € 189.000.

Werken voor derden verkeersmaatregelen

De omvang van de werkzaamheden hangt af van de vraag uit de markt. Door minder aanvragen zijn de baten achtergebleven (een nadeel van € 81.000). Tevens zijn er minder kosten gemaakt (een voordeel van € 78.000).

Stationstunnel

Voor de Stationspleintunnel is het vanwege wetswijziging nodig om het veiligheidsbeheerplan, het calamiteitenbestrijdingsplan en QRA (Kwantitatieve Risico Analyse) te evalueren en aan te passen. Hiervoor is € 150.000 beschikbaar gesteld bij de Tweede Bestuursrapportage 2018. De werkzaamheden hiervan zijn gestart in 2018 en lopen door in 2019. Hierdoor ontstaat een eenmalig voordeel van € 120.000.

Straatmeubilair

De voorziening (groot onderhoud) voor wegmarkeringswerkzaamheden en in stand houding van Nationale Bewegwijzering valt vrij. Deze groot onderhoud werkzaamheden hebben een repeterend karakter. Dat betekent dat de kosten onderdeel worden van de exploitatie en gedekt worden door de huidige dotatie aan de voorziening. Als gevolg van het opheffen van de voorziening straatmeubilair ontstaat een eenmalig voordeel van € 264.600.

Kadernota kwaliteit openbare ruimte

In 2015 is het baggerdepot ten behoeve van de parkeergarage Lammermarkt kapot gegaan en bagger uit het depot gespoeld. Het gevolg is dat bagger in verschillende watergangen van de Oostvlietpolder is geraakt. De bemonsteringsonderzoeken hebben in 2017 plaatsgevonden en de baggeropdracht is nog niet uitgevoerd, omdat geconstateerd is dat er asbest in de bagger en waterbodem zit. Deze asbest komt uit de beschoeiing van verschillende tuinders van een Tuinvereniging in de Oostvlietpolder. Allereerst moet de asbesthoudende beschoeiing worden verwijderd, voordat gebaggerd kan worden. Door de complexiteit in het kader van de verantwoordelijk tussen de diverse partijen (Gemeente Leiden, Zuid Hollandslandschap en de tuinvereniging) heeft de uitvoering langer op zich laten wachten dan verwacht. Dit betekent een voordelig resultaat van € 46.000. Deze middelen zijn echter benodigd voor de nog uit te voeren sanering.

Inzamelen huishoudelijk afval

Het voordeel van € 178.000 op de opbrengsten wordt veroorzaakt door voordelen op diverse werkzaamheden zoals papieropbrengsten, afvalinzameling milieustraat, en werken voor derden. Tevens is er een voordeel op de lasten van € 138.000 dat met name wordt veroorzaakt door minder afvalverwerkingskosten, er is minder afval opgehaald dan vooraf begroot. De bijdrage van programma Duurzaamheid aan het Uitvoeringsprogramma afval komt pas in 2019 ten bate van het budget voor inzamelen afval.

Afvalstoffenheffing

Het nadeel van € 224.000 bestaat voornamelijk uit een nadeel als gevolg van de oninbaarheid van afvalstoffenheffingen over de oude jaren (€ 139.000). Daarnaast vallen de inkomsten over 2018 € 85.000 lager uit dan begroot. Oorzaak zijn o.a. de verminderingen als gevolg van de toekenning van bezwaarschriften en kwijtscheldingen. De verhoging van de afvalverbrandingsbelasting van het rijk gaat in per 2019 en heeft geen gevolgen voor de kosten voor afval in 2018.

Beleidssterrein Openbaar Water

Beheren Riolering

Conform het vorige VGRP2014-2018 is de afgelopen jaren gespaard voor toekomstige vervangingen van de riolering. Met ingang van het IWKp 2019-2023 worden de vervangingen geactiveerd. Dat betekent dat het bedrag dat in de voorziening is gespaard voor vervangingen van € 2.850.000 vrij valt.

Rioolheffing

Binnen rioolheffing is er een nadeel van in totaal € 205.000. Dit nadeel bestaat voor een bedrag van € 75.000 uit oude jaren, voornamelijk als gevolg van het afboeken van oninbare vorderingen. Daarnaast is over het afgelopen jaar een hoger bedrag aan vermindering en kwijtscheldingen toegekend dan begroot (€ 130.000).

Beleidssterrein Openbaar groen

Dagelijks onderhoud openbaar groen

De afgelopen zomer was er een lange periode van warmte en droogte. Dit leidde in de tweede helft van 2018 tot meer groen dat moest worden vervangen dan andere jaren.

In 2018 is het contract groenonderhoud afgelopen. Doordat er bezwaar (juridische procedure) is gemaakt tegen de aanbesteding, kon het contract met de nieuwe aannemer niet op tijd in werking treden.

Er is daarom tijdelijk een aannemer ingehuurd om het werk toch uitgevoerd te krijgen. Hier stond echter een hoger tarief (kortdurend en marktwerking) tegenover dan wat in het aflopende contract stond opgenomen. Tot slot was het een relatief warm najaar en begin van de winter waardoor het groen lang bleef doorgroeien. Dit heeft meer onderhoud dan normaliter gevergd; er was bijvoorbeeld een extra maaier nodig.

Ons bomenbestand wordt steeds ouder. Dat is positief. De keerzijde is echter wel dat oude bomen steeds meer aandacht nodig hebben. Dat leidt tot meer veiligheidscontroles (kortere intervallen) en meer ingrepen om deze bomen veilig te houden. In totaal heeft bovenstaande tot een nadeel van € 100.000 geleid.

Bomenfonds

Leiden werkt hard aan het beter beschermen van haar bomen en het verbeteren van haar bomenbestand. Bomen die worden gekapt moeten in de meeste gevallen worden terug geplant. Om dit financieel mogelijk te maken moet de waarde van de gekapte bomen in het zogenaamde Bomenfonds worden gestort. De Voorziening Boomregeling Wijk (Bomenfonds) is op 31 december 2018 afgesloten met een bedrag van € 1.781.086. De stortingen in 2018 bedroegen € 337.000 en onttrekkingen € 894.000. Het grootste deel van de stortingen wordt gedaan door externen zoals aannemers en projectontwikkelaars. Bijna het gehele bedrag is geoormerkt voor de herplanting van bomen binnen de betreffende projecten. Pas als dit niet of slechts gedeeltelijk mogelijk blijkt, kan het geld worden ingezet voor de verbetering van het bomenbestand in Leiden.

Verbeterplan bomen

In 2018 zijn de bomen in beeld gebracht, geschouwd en in een database gezet. Het 'verbeterplan bomen' is met een brief aan de raad voorlopig afgerond. Het resterend budget van € 42.000 is bedoeld voor de evaluatie en de werking van de zogenaamde "groene kaart" die medio 2019 plaatsvindt.

Programma management en overkoepelende taken (LOL)

Het college heeft via voorstel 14.1137 de overeenkomst Leidse Ommelanden vastgesteld met de bijbehorende Samenwerkingsovereenkomst. De gemeente Leiden heeft voor het uitvoeringsprogramma een meerjarige projectsubsidie ontvangen van maximaal € 7.500.000. Ook bij Holland Rijnland is subsidie aangevraagd voor dit uitvoeringsprogramma. De gemeente Leiden heeft toegezegd jaarlijks € 70.000 beschikbaar te stellen voor de looptijd van 6 jaar. Van dit gezamenlijke budget is nog een deel (€ 103.000) over omdat de kosten niet gelijkmatig over de uitvoeringsperiode uitgegeven worden. Doordat de lasten lager uitvallen komt er ook minder subsidie van de provincie binnen, aangezien zij 50% van de uitgaven dekken. Het budget voor het aanleggen van het Singelpark is voor een deel afkomstig vanuit het uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden (LOL). De uitvoering van de aanleg van de bruggen in het Singelpark is vertraagd, waardoor mogelijk niet al het beschikbare subsidiegeld binnen de looptijd van het programma Leidse Ommelanden zal worden benut.

Versterking vergroening/stadsecologie

In 2018 is € 130.000 beschikbaar gesteld voor de versterking van ambtelijke capaciteit voor vergroening en de aanstelling van een stadsecoloog. Deze middelen zijn onder andere besteed aan het aantrekken van een beleidsmedewerker klimaatadaptatie en biodiversiteit, voor onderzoekskosten voor de regionale visie natuurlijke leefomgeving en een knelpuntenanalyse van het Leidse ecologisch netwerk. De stadsecoloog is met ingang van 2019 aangetrokken. Vanwege deze latere start is er een voordeel op de kosten van € 79.000.

Aanleggen Singelpark

In 2018 is voor de tijdelijke aanleg van het Lakenplein € 50.000 gereserveerd. Het werk wordt in samenwerking met de sanering van het terrein uitgevoerd. De afronding vindt plaats in 2019.

Voor het Energiepark is € 140.000 gereserveerd voor de verplaatsing van de Portierloge. De voorbereiding is gestart en de uitvoering wordt naar verwachting in 2019 uitgevoerd.

Het realisatiebudget voor het Singelpark is zoals eerder vermeld deels afkomstig vanuit het uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden 2014-2020. Dit uitvoeringsplan is voor het jaar 2018 niet volledig uitgevoerd, vanwege de vertraging in de uitvoering van de aanleg van de Singelparkbruggen. Hierdoor zal mogelijk niet al het beschikbare subsidiegeld binnen de looptijd van het programma Leidse Ommelanden worden benut. Het uitvoeringsplan heeft een looptijd van 6 jaar en de bijdrage vanuit de reserve Groene Singels (€ 190.000) is niet gelijkmatig over de periode verdeeld maar afhankelijk van de voortgang van de projecten. In 2018 is € 111.000 uitgegeven.

In 2018 is € 165.000 beschikbaar gesteld voor de renovatie van de kerende muur die langs het wandelpad (Singelroute) loopt en behoort tot de begraafplaats Zijlpoort. Momenteel vinden de gesprekken plaats met de stichting en naar verwachting wordt het werk in 2019 uitgevoerd.

Beleidsterrein Duurzaamheid

Bijdrage Omgevingsdienst West Holland

In opdracht van programma Duurzaamheid zijn aanvullende werkzaamheden door de Omgevingsdienst West Holland uitgevoerd. Het betreft de uitvoering van duurzaamheidssubsidie en duurzaamheidsleningen. De kosten hiervoor zijn gedekt uit de duurzaamheidsagenda (een bate binnen Omgevingsdienst). Daarnaast heeft de gemeente Leiden minder (advies)uren afgenomen dan begroot en zijn minder kosten gemaakt met betrekking tot milieucommunicatie, handavings- en onderzoekskosten.

Geothermie

Het voordeel van € 59.000 wordt veroorzaakt doordat het project Geothermie in 2018, waarbij onderzoek wordt verricht naar het opwekken van schone energie, op basis van een in 2017 gesloten regionaal energieakkoord, nog niet volledig is uitgevoerd.

Gevelsanering

In 2018 is voor een bedrag van € 121.000 minder uitgegeven, waarbij een deel van dit voordeel wordt verrekend met de reserve GSB (€ 54.000). In 2018 zijn niet minder woningen gesaneerd dan verwacht, maar kon een groot deel daarvan ten laste van een beschikbare subsidie (Bureau Sanering Verkeerslawaaï) gebracht worden. Ook heeft er vrijval plaatsgevonden van budget uit 2013 van € 47.000.

NME Educatie/recreatie

Een voordeel van € 47.000 is ontstaan omdat het project duurzaamheidsfonds 2, dat ten doel heeft lokale initiatieven te stimuleren en ondersteunen, in 2018 nog niet is afgerond. Verder is een voordeel van € 50.000 ontstaan door vertraging in het project investeren in (t)huis.

Projecten bodemconvenanten

In het kader van het convenant bodem en ondergrond is een viertal projecten eind 2018 opgestart. Deze lopen door in 2019 en 2020. Het Rijk heeft hier voor de periode 2018-2020 incidenteel middelen voor beschikbaar gesteld. Het resterend budget in 2018 van € 110.000 is bedoeld voor uitvoering van de vier projecten in het kader van onderzoek naar het instrumentarium voor een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond.

Uitvoeren Duurzaamheidsbeleid

Vanaf 2016 is er een programmaopbouw van het programma Duurzaamheid voor de periode 2016 – 2020. De kosten worden niet gelijkmatig over de uitvoeringsperiode uitgegeven. In 2018 heeft uitvoering plaatsgevonden met een nadeel van € 368.000.

Toelichting op afwijkingen Reserves

Reserve Groene Singels:

In 2018 is voor de tijdelijke aanleg van het Lakenplein € 50.000 gereserveerd. Het werk wordt in samenwerking met de sanering van het terrein uitgevoerd. De afronding vindt plaats in 2019. Voor het Energiepark is € 140.000 gereserveerd voor de verplaatsing van de Portierloge. De voorbereiding is gestart en de uitvoering (€ 136.560) wordt naar verwachting in 2019 uitgevoerd. Het uitvoeringsplan Leidse Ommelanden 2014-2020 voor het jaar 2018 is niet volledig uitgevoerd. Het uitvoeringsplan heeft een looptijd van 6 jaar en de bijdrage vanuit de reserve Groene Singels (€ 190.000) is niet gelijkmatig over de periode verdeeld maar afhankelijk van de voortgang van de projecten. In 2018 is € 111.000 uitgegeven.

Reserve ontsluiting groengebieden:

Van de reserve ontsluiting groengebieden is € 10.000 minder onttrokken dan begroot. Het project knelpunt fietspad Matilo is uitgevoerd en opgeleverd. Het project heeft minder gekost.

Reserve Duurzaamheidsfondsen:

Het nadeel op de onttrekking van € 47.000 heeft betrekking op het nog in uitvoering zijnde duurzaamheidsfonds 2. Doel van dit budget is om de rol van de gemeente als stimulator en ondersteuner van lokale initiatieven praktisch handen en voeten te geven. Door projectvoorstellen te beoordelen en financiële bijdragen te leveren, laat de gemeente zien dat eigen initiatief wordt gewaardeerd, wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen én wordt duurzaamheid onder de aandacht gebracht van een breed publiek. Hiervoor is € 100.000 beschikbaar.

Reserve klimaatmaatregelen:

Het verschil van € 59.000 wordt veroorzaakt doordat het project Geothermie in 2018, waarbij onderzoek wordt verricht naar het opwekken van schone energie, op basis van een in 2017 gesloten regionaal energieakkoord, nog niet volledig is uitgevoerd.

Reserve GSB (Grote Steden Beleid) middelen ISV (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing):

Het verschil van € 246.000 wordt veroorzaakt door een lagere onttrekking uit de reserve omdat de projecten Gevelsanering (€ 54.000) en verbeterprogramma Bomen (€ 192.000) voor begrotingsjaar 2018 niet volledig zijn uitgevoerd. Het resterend budget van € 192.000 voor het verbeterplan Bomen is bedoeld voor de evaluatie en de werking van de "groene kaart" die medio 2019 plaatsvindt.

Reserve programma binnenstad:

Het project Ruimte voor de Stad is tijdelijk gedekt uit de reserve programma Binnenstad tot en met 2018. Van deze tijdelijke middelen resteert een voordeel van € 13.000. Vanaf 2019 is het project Ruimte voor de stad structureel opgenomen in de begroting.

Voor het project fietsparkeren in de binnenstad loopt een onderzoek naar het vergroten van de capaciteit van de fietsenstallingen. Het project bevindt zich nog niet in de ontwerpfase.

Reserve Stedelijke Ontwikkeling:

Het verschil van € 88.000 wordt veroorzaakt door een lagere onttrekking uit de reserve omdat het project aanlichten monumentale panden voor begrotingsjaar 2018 niet volledig is uitgevoerd. In 2018 zijn de voorbereidende studies voor illuminatie van de gebouwen de Sterrewacht, de Pieterskerk en het Academiegebouw afgerond. De conclusie is dat het verlichten van het Academiegebouw en de Sterrewacht niet haalbaar is. De verlichting van de Pieterskerk is technisch uitvoerbaar gebleken en de uitvoering hiervan zal in 2019 plaatsvinden.

INVESTERINGEN***Overschrijdingen op investeringskredieten******7100487 aanschaf ondergrondse containers***

De tot en met 2018 geboekte kosten op dit krediet bedragen € 2.409.000 en zijn daarmee hoger dan het beschikbaar gestelde krediet van € 2.280.000. Het verschil van € 129.000 heeft met name te maken met de plaatsing van een aantal containers voor derden. Tegenover de hogere kosten staan ook hogere baten van derden (€124.000). Daarnaast is er dekking vanuit het budget "reguliere vervanging inzamelmiddelen". Dit laatste omdat in het project Ondergrondse containers ook een aantal regulier te vervangen ondergrondse containers is meegenomen.

Toelichting op investeringskredieten die zijn afgesloten met een opvallend overschot***7100118 Weegsysteem afvalinzameling***

In verband met een mogelijke vervanging van het inzamelsysteem in Zoeterwoude, was een krediet van €100.000 beschikbaar gesteld voor de aanschaf van een nieuw weegsysteem voor minicontainers. Uiteindelijk is door Zoeterwoude voor een systeem met ondergrondse containers gekozen, waardoor weging van minicontainers niet meer nodig is.

7100882 verbeteringen 8 fietsroutes

Een achttal routes vanaf het Singelpark naar het buitengebied zijn geoptimaliseerd, waarbij knelpunten in het groen-recreatieve netwerk zijn aangepakt en routes zijn vergroend. De grootste successen zijn behaald bij het realiseren van de groene overkluizing aan de Willem de Zwijgerlaan en het opknappen van de fietstunnels. Het project is inmiddels verantwoord bij de provincie Zuid Holland en Holland Rijnland en kan daarom financieel worden afgesloten met een positief saldo van € 60.000.

Toelichting op investeringskredieten ouder dan drie jaar die niet afgesloten worden bij de jaarrekening 2018***7100082 vervanging verkeerslichtinstallaties***

Jaarlijks wordt dit krediet bij de begroting opgehoogd voor de vervanging van de bestaande verkeerslichtinstallaties in de stad.

7100095 vervanging openbare verlichting 2014 e.v.

Voor het onderdeel beheren openbare verlichting is achterstand ontstaan in het uitvoeren van vervangingswerkzaamheden. Het betreft de vervanging van armaturen door LED armaturen. Deze worden wijk/buurt gericht vervangen. In 2018 is er op ingezet om achterstand verder in te lopen. De verwachting is dat de achterstand in 2019 grotendeels wordt ingelopen. Met voorbehoud voor vervangingsinitiatieven welke een afwijkend karakter hebben, krediet blijft benodigd

7100097 Voorbereidingskrediet ontsluiting weg en brug Poelgeest- Trekvaartplein

Het project bevindt zich nog in de voorbereidings- en ontwerpfase. De planning is dat in 2019 een uitvoeringsbesluit voor het project wordt genomen, het krediet kan als gevolg hiervan nog niet afgesloten worden.

7100105 Rhijnhof overige werkzaamheden + 7100559 herinrichting oude oprijlaan Rhijnhof

De uitvoering van de werkzaamheden op de begraafplaats Rhijnhof en de herinrichting van de oude oprijlaan hebben in verband met bezwaren rondom kapvergunningen vertraging opgelopen. Op dit moment wordt

met alle partijen gesproken om tot een gezamenlijke oplossing te komen zodat de projecten kunnen worden afgerond.

7100107 Integraal Waterplan

Het krediet Integraal Waterplan is de afgelopen jaren ingezet voor het Waterplan Leiden 2009-2015 en voor de Samenwerkingsagenda Hoogheemraadschap van Rijnland en de gemeente Leiden (2014-2018). Van dit krediet is onder andere de samenwerking in de afvalketen opgezet en de overdracht van het beheer en onderhoud van een aantal polders aan het Hoogheemraadschap gerealiseerd. Op dit moment wordt een nieuwe samenwerkingsagenda opgesteld. Een belangrijk thema hierin is klimaatadaptatie. Een gedeelte van het resterend krediet van € 186.858 zal hieraan worden besteed. Daarnaast zijn voor 2019 investeringen voorzien in onder andere watertappunten in de stad, een pilot voor een alternatieve vorm voor waterberging en hergebruik van water, en het aanleggen van aanduidingen voor de ligplaatsen voor bedrijfsvaartuigen.

7100119 Inzamelmiddelen 2014 ev

Het krediet is bestemd voor de vervanging van de afvalverzamelcontainers. Voor 2018 en verder is een vervangingsplan uitgewerkt dat doorlopend wordt uitgevoerd.

7100120 Milieustraat

In verband met gewijzigde wetgeving en om de circulariteit verder te verbeteren, moeten er meer afvalsoorten (fracties) op de milieustraat apart worden ingezameld. Hierdoor moet de inrichting van de milieustraat worden aangepast. Deze herinrichting van de milieustraat moet er tevens voor zorgen dat het gebruik en de doorstroming van particuliere voertuigen wordt verbeterd. Het beschikbare krediet blijft hiervoor benodigd.

7100122 vervanging riolering

Krediet blijft benodigd voor vervanging van riolering voor Tuinstadwijk, Kooidistrict en binnenstad. De projecten zijn in voorbereiding en deels in uitvoering. Verwachting is dat deze worden afgerond in 2019 en 2020.

7100360 Heempark

Het Heempark is in 2017 gerenoveerd en opgeleverd. Op dit moment wordt de laatste hand gelegd aan het beheerplan. De verwachting is dat deze begin 2019 wordt afgerond.

7100422 Kweeklust

Als gevolg van een herprioritering binnen het investeringsprogramma Parken is de planvorming en ontwerp van park Kweeklust naar de toekomst doorschoven. In 2018 is het project gestart. De verwachting is dat de afronding in het najaar van 2020 zal plaatsvinden.

7100420 Staatsspoorbrug

Het krediet is bestemd voor de uitvoering van de werkzaamheden aan de landhoofden van de Staatsspoorbrug. Er dienen nieuwe rij-ijzers geplaatst te worden en het wegdek zal geëgaliseerd worden. Deze werkzaamheden hebben in 2018 niet kunnen plaatsvinden, omdat het ivm de verkeerssituatie niet mogelijk bleek om de weg gedurende enige tijd af te sluiten voor het drogen van het beton.

7100489 onderzoek geothermie

De gemeente heeft doelstellingen op het gebied van opwekking van schone energie. In 2017 is een Regionaal Energieakkoord gesloten om daar versnelling in te brengen. Er vindt nader onderzoek en opstart van projecten plaats, o.a. naar geothermie.

7100514 vervangen val Churchillbrug

Het vervangen van de val van de Churchillbrug heeft een relatie met de ontwikkeling van het Wernink terrein en de toekomstige verkeersafwikkeling ter plaatse. Bij het vervangen van de val van de Churchillbrug wordt zo veel als mogelijk rekening gehouden met de toekomstige verkeerssituatie. Dit leidt tot enige vertraging in de voorbereiding van deze onderhoudswerkzaamheden.

7100538 aansluiting Kooilaan op W.de Zwijgerlaan

Dit krediet moet open blijven staan tot aan de realisatie van de deelgebieden 2A en 2B. Planvorming over deze deelgebieden kan eerst starten na besluitvorming over de Leidse Ring Noord. Planning is dat na besluitvorming hierover in het najaar van 2019 plaatsvindt.

7100589 kwaliteitsverbetering Breestraat fase 2

Bij het uitvoeringsbesluit van de Breestraat is destijds besloten om een krediet beschikbaar te stellen voor de tweede fase. Deze fase treedt in werking als de nieuwe busconcessie er is, en nadat er minder dan 325 bussen over de straat gaan rijden. De centrumroute moet dan gereed zijn. Het asfalt wordt dan vervangen door klinkers. Naar verwachting is dit in 2022.

7100594 Duurzaamheidsfonds II

Binnen dit krediet moeten nog bijdragen worden verleend aan de projecten die in het kader van het fonds 'lokale initiatieven' subsidie hebben aangevraagd bij de gemeente. Doel van dit budget is om de rol van de gemeente als stimulator en ondersteuner van lokale initiatieven praktisch handen en voeten te geven. Door projectvoorstellen te beoordelen en financiële bijdragen te leveren, laat de gemeente zien dat eigen initiatief wordt gewaardeerd, wordt een bijdrage geleverd aan het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen én wordt duurzaamheid onder de aandacht gebracht van een breed publiek.

7100608 t/m 7100620 Singelparkprojecten

In 2013 is het kaderbesluit (RV13.0098) Singelpark door de raad vastgesteld. In dit kaderbesluit zijn 10 deelprojecten geprioriteerd en zijn hier kredieten voor gereserveerd. De deelprojecten zijn/worden gefaseerd in uitvoeringsbesluiten aan uw raad voorgelegd en ook gefaseerd uitgevoerd. De verwachte afronding van het totaal van de geprioriteerde projecten is rond eind 2019 voorzien. Zodra een deelproject wordt afgerond kan het bijbehorende krediet ook afgesloten worden.

7100626 Wateroverlast Oude Kooi

Het project is inmiddels zo goed als afgerond en bevindt zich in de nazorgfase. Hierdoor kan het krediet nog niet worden afgesloten.

7100637 vervanging riolering Hooigracht

Krediet 7100637 is onderdeel van Centrumroute, krediet blijft benodigd.

7100639 verv.riolering Witte Singel-Bloemistenln, 7101247 Vervanging riolering Maresingel, 7100641 ren.riolering Noord.str./Oude V/ Wdz, 7100643 renovatie riolering Vreewijk

Projecten worden naar verwachting in 2019 afgerond, de kredieten blijven benodigd.

7100667 Groene daken

Dit krediet is onderdeel van het programma Duurzaamheid en moet beschikbaar blijven voor het verlenen van subsidies in het kader van groene daken.

7100749 Van der Werfpark

De planvorming en ontwerp van het Van der Werfpark is begin 2017 gestart. Tijdens het planvormingsproces is vertraging opgetreden in het participatietraject en de afstemming met de reconstructie Garenmarkt. Het project zal na de reconstructie van de Garenmarkt worden opgepakt.

7100753 en 7100799 Openbare ruimte Lammermarkt

Aansluitend op de ingebruikname van de parkeergarage Lammermarkt is gestart met de inrichting van de openbare ruimte Lammermarkt. Dit project is grotendeels gerealiseerd. Aansluitend op de realisatie van de nieuwe Valkbrug worden de aansluitende wegvakken van de Lammermarkt en kruispunt Schuttersveld-Maresingel heringericht. De verwachting is dat de Valkbrug medio 2019 is afgerond en dat kredieten voor eind 2019 kunnen worden afgesloten.

7100761 laadpalen voor elektrisch vervoer

Dit krediet wordt ingezet voor het aanleggen van publieke laadinfra voor elektrische auto's. De uitvoering neemt meerdere jaren in beslag. Hierdoor kan het krediet niet worden afgesloten.

7100791 Leidse Ommelanden 2014-2020

Het uitvoeringsprogramma Leidse Ommelanden kent een looptijd van 6 jaar en wordt naar verwachting in 2020 afgerond. Het krediet kan nog niet worden afgesloten.

7100867 Morspark

De herinrichting van het Morspark wordt in het voorjaar van 2019 afgerond. Daarna kan het krediet worden afgesloten.

7100869 toegang Leidse Hout

Uit dit krediet zullen in 2019 werkzaamheden worden betaald t.b.v. het groenplan Alrijne. Dit krediet kan daarom niet worden afgesloten.

7100873 Herontwikkeling Zeeheldenbuurt

De uitvoering van de herontwikkeling is nog in volle gang en loopt door tot naar verwachting 2020. De financiering van extra medewerkers voor het Sociaal Wijkteam Binnenstad in het "Infopunt De Ruijter" loopt van medio 2018 tot medio 2019.

Voor de Bonte Koestreek is het Definitief Ontwerp gereed. Afgerond saneringsonderzoek laat zien dat er een vaste vorm van asbest is aangetroffen die geen gezondheidsrisico's veroorzaakt. De verwachting is dat in

het eerste kwartaal van 2019 de Bontekoestrook heringericht kan worden en er 83 bomen opnieuw worden geplant.

In het Zeeheldenpark is saneringsonderzoek gedaan met als uitkomst dat er géén verontreiniging is aangetroffen. Er is in samenwerking met de bewoners een definitief ontwerp gemaakt. Verwacht wordt dat de start van de werkzaamheden plaatsvindt in kwartaal 3 van 2019 en dat het park vóór eind 2019 is heringericht. Voor Dolfijn 't Schippertje is samen met een klankbordgroep een markttuitvraag voor de ontwikkellocatie georganiseerd. Hierin zijn zowel gemeentelijke randvoorwaarden, als uitgangspunten uit de Wijkvisie en aanvullende wensen uit de omgeving meegenomen. Naar verwachting vindt de definitieve gunning in april 2019 plaats.

7100881 knelpunt fietspad Matilo

Het knelpunt fietspad Matilo is uitgevoerd en opgeleverd. Omdat voor dit project een subsidie is aangevraagd, moet het project financieel verantwoord worden bij de subsidieverstrekker. Dit traject loopt nog door in 2019.

7100925 verv.+renov.riolering Haagweg Zuid

Krediet blijft benodigd. Verwachting aanbesteding 2019, uitvoering 2020 tot 2022.

7101180 Noorderkwartier West

Dit krediet kan nog niet worden afgesloten. De werkzaamheden zullen naar verwachting in 2019 worden afgerond. Daarnaast is Liander aansprakelijk gesteld door de gemeente voor extra werkzaamheden en daarmee vertraging in de uitvoering. De procedure om deze (een deel van de) kosten terug te vorderen is nog niet afgerond. Ook hiervoor geldt de verwachting dat deze in 2019 wordt afgerond.

7101181 Noorderkwartier Oost

De voorbereidingen voor de herinrichting zijn gestart in 2017. Momenteel is in voorbereiding het kaderbesluit Noorderkwartier Oost. De verwachte doorlooptijd van het project is tot 2022.

7101184 Boerhaavelaan, 7101255 Marienpoelstraat, 7101256 Van Swietenstraat, 7101257 Vondellaan

Door herontwikkelingswerkzaamheden die in Houtkwartier plaats vinden zal de vervanging van de verharding naar verwachting plaatsvinden in 2020, krediet blijft benodigd

7101254 Haagweg (Boshuizerkade-Noordeindeplein)

De werkzaamheden worden naar verwachting in 2019 uitgevoerd, krediet blijft benodigd

7101258 vervanging materialen Haagweg Zuid

Door combinatie met energietransitie en klimaatadaptatie loopt het project vertraging op. De verwachting is dat de uitvoering start in 2020, krediet blijft benodigd

7101259 vervanging materialen (wegen)

Bij het groot onderhoud van wegen worden afhankelijk van de kwaliteit van de verharding de materialen hergebruikt of vervangen. Indien er nieuwe materialen worden toegepast worden deze materialen ten laste van het krediet gebracht. In 2019 worden er groot onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd waar ook nieuwe materialen worden toegepast, het krediet blijft benodigd.

7101420 riool verv. Meerburg, 7101421 riool verv. Morskwartier, 7101422 riool verv. Noorderkwartier Oost, 7101423 riool verv. Professorenwijk Oost, 7101424 riool verv. Vogelwijk

Deze kredieten blijven benodigd. Bovenstaande kredieten van de projecten zijn in voorbereidende fase.

7101482 Einsteinweg

Krediet blijft benodigd voor het project Leiden Bio Science Park.

6

Stedelijke ontwikkeling